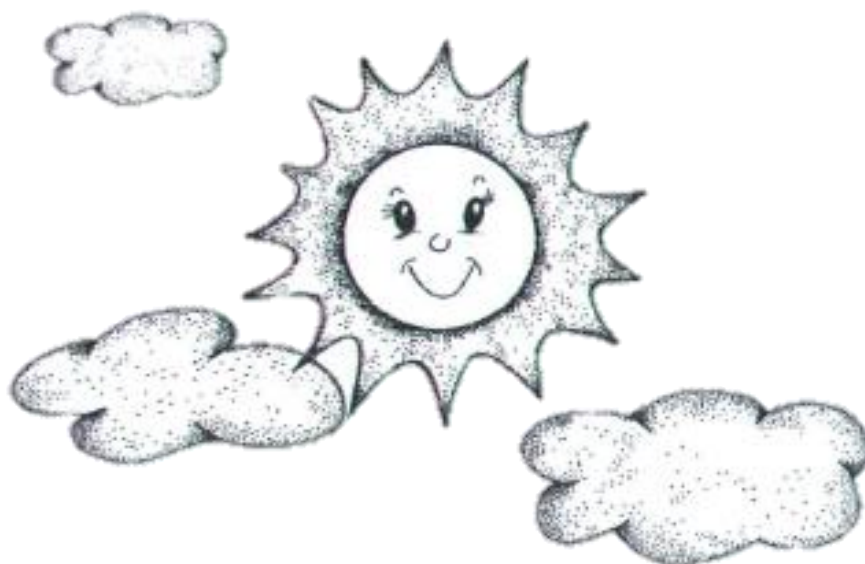

JONIŠKIO VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „SAULUTĖ“
ETNINĖS KULTŪROS 2021-2025 m.
PLĖTROS PROGRAMA
„ŽIEMGALIŠKOS TAUTOSAKOS VARTUS
PRAVĖRUS...“

2021 m.

JONIŠKIO VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „SAULUTĖ“ ETNINĖS KULTŪROS PLĖTROS PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Jonišio vaikų lopšelis-darželis „Saulutė (toliau – lopšelis-darželis) įkurtas 1972 m. balandžio 12 d. įregistruotas Juridinių asmenų registre, kodas 190434741.
2. Teisinė forma – savivaldybės biudžetinė įstaiga.
3. Įstaigos buveinės adresas – Statybininkų g. 5, LT-84124 Joniškis.
4. Priklausomybė – Jonišio rajono savivaldybės neformaliojo švietimo mokykla.
- 5 Programos pavadinimas – Jonišio vaikų lopšelio-darželio „Saulutė" etninės kultūros plėtros programa (toliau – programa).
6. Programos trukmė – vieneri mokslo metai pagal vaikų amžiaus tarpsnius. Programos turinys koreguojamas pagal poreikį.
7. Programos dalyviai – ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikai.
8. Programoje dalyvaujančių vaikų poreikiai – ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams svarbus vertybių sistemos perdavimas, kūrimas puoselėjant nacionalines tradicijas, mokant vaikus dalyvauti tautotyros ir tautokultūros procesuose bei pedagogo – vaiko – šeimos sąveikos stiprinimas skatinant etnokultūrinį pažinimą ir saviraišką.
9. Programos įgyvendinimui įstaigos specialistai turi tinkamą išsilavinimą bei sudarytos palankios materialinės ir ugdymo sąlygos, skatinančios vaikų etnokultūros ugdymą.

Programa skirta etnokultūrinio ugdymo tobulinimui ir plėtrai įgyvendinant ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo programas. Programoje pateiktos etninės kultūros ugdymo bendrosios nuostatos ir samprata, kaip per etninę kultūrą ugdyti vaikų bendrąsias kompetencijas, nurodomi svarbiausi etnokultūrinio ugdymo siekiniai, skirtingo amžiaus tarpsniams rekomenduojamos ugdymo turinio gairės ir veiklos, rekomenduotini folkloro ir kiti kūriniai, priimtinausios etninės kultūros ugdymo(si) formos ir būdai. Programoje numatytos priemonės, kaip kurti etninės kultūros ugdymui tinkamą aplinką, kaip etnokultūrinio ugdymo procese didinti sąveiką su tėvais ir vietos bendruomene, derinti regioninius savitumus su bendrosiomis etninės kultūros ypatybėmis, kokius ir kaip tinkamai organizuoti renginius atsižvelgiant į skirtingą vaikų amžių.

II SKYRIUS SITUACIJOS ANALIZĖ

Vienas iš lopšelio-darželio prioritetų – lietuvių liaudies tradicijų, papročių, etninės kultūros puoselėjimas, kurios tikslas, supažindinti vaikus su šeimos, giminės, bendruomenės, tautos ir savo krašto tradicijomis, padėti vaikui suvokti savo tapatumą, formuoti pagarbą tradicijoms ir jas puoselėti.

Siekiant perduoti etninės tradicijas jaunajai kartai, stiprinti įstaigos ir šeimos savitarpio ryšius. Panaudojant Jonišio krašto folklorą, etninės kultūros elementus vykdomi projektai, popietės, vakaronės, gaminamos metodinės priemonės; organizuojamos fizinio aktyvumo veiklos: pasakų inscenizacijos, veiklos sporto salėje ir lopšelio-darželio kieme); priešmokyklinio amžiaus vaikai mokomi kankliuoti joniškietiškomis kanklėmis; kasmet vykdoma edukacinė programa vaikams „Mano kepaliukas“, keramikos užsiėmimai.

Lopšelio-darželio pedagogai vykde: Lietuvos nacionalinio kultūros centro, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos skelbto tradicinius šokus puoselėjančių Lietuvos mokyklų konkursą

„Visa mokykla šoka“ ir organizavo: projekto „Virtualaus bendravimo galimybės tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigų“ SKYPE programa 4 val. tarptautinė konferencija „Virtualaus bendravimo galimybės tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigų“(2019 m.), projektą „Šok, trypk, linksmas būk!“ (2019 m., 2020 m.); respublikinį ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų projektą - kūrybinių darbų parodą „Pilys mena Lietuvos didybę“ (2021 m.), pavasarinį projektą „Margutį ridenu, pavasarį kviečiu“ (2019 m.), etnokultūrinį projektą lopšelio-darželio bendruomenei „Jurginių papročiai ir tradicijos“ (2019 m.), tarptautinę pažintinę-praktinę konferenciją „Kaip senieji giedojo, taip jaunieji dainuoja“ (2017 m.), organizavo respublikinę etnokultūrinę pažintinę-praktinę konferenciją "Ak, kad įvairi ta lietuviška rokunda" (2013 m.).

Lopšelio-darželio pedagogų parengti ugdytiniai dalyvauja Joniškio miesto renginiuose ir konkursuose, rajoniniuose ir respublikiniuose konkursuose, konferencijose, festivaliuose.

Mokytojos taiko socialines aplinkas ugdant vaiko etninę kultūrą. Vykdytos pažintinės išvykos už darželio ribų. Vaikai susipažindinami su savo gyvenamosios vietos aplinka. Organizuojamos išvykos ir edukaciniai užsiėmimai Joniškio Jono Avyžiaus viešojoje bibliotekoje, prekybos centre „Tau“, UAB „Joniškio duona“, Joniškio krepšinio muziejuje, Joniškio istorijos ir kultūros muziejuje, Gasčiūnų amatų centre, Joniškio rajono kultūros centre; glaudžiai bendradarbiaujama su Joniškio Jono Avyžiaus viešosios bibliotekos Bariūnų filialu.

II SKYRIUS UGDYMO PRINCIPAI

10. Etnokultūrinio ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programa sudaroma taikant šiuos principus:

10.1. individualizavimo. Atsižvelgiama į vaiko sukauptą patirtį, individualius vaiko poreikius, galimybes, gebėjimus, interesus ir vaikų amžių taikant skirtingus poveikio būdus ir priemones;

10.2. vertybių nuostatų ugdymas. Tenkinami vaiko prigimtiniai poreikiai. Puoselėjamos etnokultūrinės vertybės, kurios formuoja vaiko asmenybę, dvasines vertybes: dorines, estetines, intelektualines;

10.3. integralumo. Siekiama vientisos emocinės, socialinės ir pažinimo sričių plėtojimo;

10.4. koncentriškumo. Aktualias ir reikšmingas temas numatyta aptarti ne kartą, vis grįžtant prie tos pačios temos, kaskart vis gilinant ir plečiant jos turinį, pereinant nuo paprastesnio prie sudėtingesnio ugdymo turinio;

10.5. kontekstualumo. Ugdymo turinys glaudžiai siejamas su artimiausia vaiko aplinka. Švenčiant šventes, minint atmintinas dienas puoselėjamas betarpiškas ryšys tarp pedagogo, vaiko ir šeimos;

10.6. socialinio ir kultūrinio kryptingumo. Ugdymo turinys orientuojamas į vaiko gyvenimui ir ugdymui (si) reikalingų socialinių bei kultūrinių kompetencijų plėtojimą. Ugdymas grindžiamas bendražmogiškomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, tautinio tapatumo žadinimu;

10.7. tęstinumo principas. Siekiam etnokultūros ugdymo tęstinumo šeimoje.

III SKYRIUS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

11. Programos tikslas – tenkinti vaiko prigimtinių poreikį pažinti ir perimti tautos kultūrą, papročius, savo krašto folklorą.

12. Programos uždaviniai:

12.1. turtinti vaikų etninės kultūros patirtį, saviraiškos poreikius;

12.2. skatinti pastebėti tradicijomis grindžiamas šiuolaikines vertybes, išnaudoti technologijų teikiamas galimybes;

12.3. stiprinti pedagogo – vaiko – šeimos sąveiką dalyvaujant kalendorinėse šventėse.

IV SKYRIUS VEIKLOS TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

13. Ikimokyklinis amžius (3-5 metai):

Eil. Nr.	Sritis	Turinys	Priemonės
13.1.	Sveikatos saugojimas	Žaidžia judrius liaudies žaidimus, ratelius, lenktyniauja. Ugdo kūno raiškos gebėjimą, derina žodį ir veiksmą, fizinę ir dvasinę sveikatą, išsvermę, patiria džiugias emocijas, atsipalaidavimą. Aktyviai juda, pratinasi atsakingai elgtis gamtoje: nešiukšlina, saugo augmeniją ir gyvūniją, jaučia pagarbą medžiui, krūmui, gėlei susipažįsta su gamtoje egzistuojančiais pavojingais ir sveikatą žalojančiais veiksniais (nuodingais grybais, augalais, uogomis ir kt.)	Knygos, plakatai, paveikslų rinkiniai, džiovintos vaistažolės, enciklopedijos, sportinis inventorių, stalo žaidimai, informacinės, komunikacinės technologijos.
13.2.	Socialinė	Suvokia save, savo vaidmenį, šeimos, giminės, bendruomenės gyvenime. Domisi iš kartos į kartą perduodamais papročiais. Dalijasi savo žiniomis apie šeimą, senolius, pagarbiai bendrauja su pedagogais, artimaisiais, suaugusiais, susipažįsta su gimtuoju miestu, klausosi tautinės giesmės, patriotinių dainų, supranta ir vertina savojausmus, išgyvenimus, elgseną, Pasitelkiant liaudies pedagogiką ugdomi	Edukacinė aplinka: Gasčiūnų amatų centras, Jonišio krepšinio ir Jonišio istorijos ir kultūros muziejus, Jonišio poilsio zona ir ir kiti Jonišio miesto ir rajono objektai; tautinė simbolika, tautiniai rūbai, kalendoriai, albumai, žemėlapiai, etninė literatūra; informacinės komunikacinės technologijos.

		atsakomybę už save ir šalia esantį žmogų, meilę gimtinei	
13.3.	Aplinkos pažinimas	Susipažįsta su etninės kultūros vertybėmis ir reiškinių. Suvokia ir įsisąmonina iš kartos į kartą perduodamą senolių išmintį. Susipažįsta su liaudies papročiais ir tradicijomis. Klausosi pasakojimų apie senovės lietuvių gyvenimo būdą, buitį, šeimos tarpusavio santykius. Mena mįsles apie darbo įrankius, senovinius buities rakandus, gyvūnus, augalus, gamtą	Gasčiūnų amatų centras, Joniškio istorijos ir kultūros muziejus ir kiti Joniškio miesto ir rajono objektai, senoviniai buities rakandai, įrankiai, tautiniai rūbai, medinės skulptūros, drožiniai, kalendoriai, paveikslai, tautinė simbolika, stalo žaidimai, garso ir vaizdo įrašai, informacinės komunikacinės technologijos.
13.4.	Komunikavimas. Sakytinė kalba	Mokosi gyvos, turtingos, vaizdingos kalbos. Plečia žodyną ir šnekamąją kalbą tarmiškais sąvokomis, posakiais, patarlėmis, priežodžiais. Klausosi sekamų, skaitomų pasakų, padavimų, legendų, sakmių, tautosakos ir grožinių kūrinių, juos aptaria. Žaidybinėje veikloje ir bendravime naudoja skaičiuotes, palyginimus, pamėgdžiojimus, greitakalbes, mylavimus, lopšines, posakius	Tautinė simbolika, tautiniai rūbai, tautosakos rinkiniai, knygos, senoviniai kalendoriai, atvirukai, leidiniai, enciklopedijos, tautodailės rinkiniai, pasakų, dainų, lopšinių įrašai, paveikslai, šeimos nuotraukos, informacinės komunikacinės technologijos.
13.5.	Meninė raiška	Žaidžia ratelius, dalyvauja tradicinėse metų šventėse. Pajaučia kalendorinių švenčių, savo krašto papročių, dainų, ratelių, žaidimų savitumą, autentiškumą. Dainuoja liaudies dainas, interpretuoja lietuvių liaudies pasakų, legendų, sakmių siužetus. Mokosi	Muzikiniai instrumentai: švilpynės, dūdelės, akmenukai, būgneliai, barškučiai, Joniškietiškos kanklės; mediniai žirgeliai, darbeliai iš šiaudų, pagamintos lėlės, gamtinė medžiaga, akvarelė, plastilinas, molis, smėlis,

		lietuvių liaudies dainų, ratelių, šokių, žaidimų. Girdi ir gèrìsi gamtos garsų pamėgdžiojimų įvairovę, jų skambumu, melodingumu. Susipažįsta su liaudies meno, tautodailės dirbiniais (moliniaisiais, medininiais žaislais, molininiais ir medininiais instrumentais, vilpynėmis), kuria vaidybinius siužetus, žaidimus, pasakojimus.	šviesos stalai, išvykos į Joniškių krepšinio ir Joniškių istorijos ir kultūros muziejus, lietuvių liaudies pasakų inscenizacija, informacinės komunikacinės technologijos.
--	--	---	--

14. Priešmokyklinis amžius (6-7 metai):

Eil. Nr.	Sritis	Turinys	Priemonės
14.1.	Sveikatos saugojimas	Supranta savo ir kitų sveikatos saugojimo būtinumą, atsakingai elgiasi bendraamžių tarpe ir kt. Supranta gamtos poveikį žmogaus sveikatai, įgyja žinių apie vaistažoles, atpažįsta jas gamtoje. Žino jų pavadinimus, sužino sveikatos tausojimo papročius, liaudies medicinos išmintį, žino gydomųjų vaistinių augalų pavadinimus, ragauja ir vertinavaistažolių arbatų skonio savybes, sužino gydomąsias medaus, česnako, svogūno, vilnos, lino savybes. Grūdinasi oru, saule. Sužino kaip saugiai elgtis gamtoje (pvz. griaudžiant perkūnui, pamačius gyvatę) ir kt.	Knygos, plakatai, paveikslų rinkiniai, džiovintos vaistažolės, enciklopedijos, sportinis inventorių, stalo žaidimai, informacinės, komunikacinės technologijos
14.2.	Socialinė	Pripažįsta save, savo vaidmenį, šeimos, giminės, bendruomenės gyvenime. Domisi iš	Edukacinė aplinka: Gasčiūnų amatų centras, Joniškių krepšinio ir Joniškių

		<p>kartos į kartą perduodamais papročiais. Ugdosi gebėjimas skirti, kas yra gerai, kas blogai, skiepijamas jautrumas, atsakomybė, pareiga, užuojauta, pagarba, pasiaukojimas suaugusiam, draugui. Mokosi savitvardos žaisdami, pozityviai geranoriškai bendrauja su grupės draugais, bendraamžiais, mažesniais draugais. Dalyvaujant masiniuose renginiuose, ugdosi estetinį jautrumą perimant tautos dvasinį paveldą, moralines ir dorovines vertybes, plečia supratimą ir ugdosi meilę apie šeimą, gimtinę, Tėvynę</p>	<p>istorijos ir kultūros muziejus, Jonišio poilsio zona; tautinė simbolika, tautiniai rūbai, kalendoriai, albumai, žemėlapiai, etninė literatūra; informacinės komunikacinės technologijos.</p>
14.3.	Aplinkos pažinimas	<p>Domisi savo šeimos, giminės tradicijomis, bendruomenės papročiais, tradiciniais amatais (drožyba, keramika, žvakių liejyba). Tyrinėja senovinę aplinką, senovinius daiktus, rakandus, buitines įrankius, tautinius drabužius, audinius jų raštus, pastebis spalvų derinius, raštus ornamentiką, simboliką (Kalėdų eglutę, verbas, margučius ir kt.) Domisi senovės žmonių gyvenimo būdu, senoviniais darbais, lygina senovines ir šiuolaikines sodybas (knygų iliustracijose, nuotraukose, atvirukuose, išvykose). Dalyvaujant edukacinėse išvykose susipažįsta su tradiciniais darbais ir kt</p>	<p>Gasčiūnų amatų centras, Jonišio istorijos ir kultūros muziejus, senoviniai buitines rakandai, įrankiai, tautiniai rūbai, medinės skulptūros, drožiniai, kalendoriai, paveikslai, tautinė simbolika, stalo žaidimai, garso ir vaizdo įrašai, informacinės komunikacinės technologijos.</p>
14.4.	Komunikavimas. Sakytinė kalba	<p>Gilina intuityvų supratimą apie kalbos savitumą, ugdosi meilę ir pagarbą gimtajam žodžiui. Kuria savo žaidimus, skaičiuotes,</p>	<p>Tautinė simbolika, tautiniai rūbai, tautosakos rinkiniai, knygos, senoviniai kalendoriai,</p>

		<p>garsų pamėgdžiojimus, greitakalbes, pasakas be galo, juokų pasakas, pasakas apie gyvūnus ir kt. Pratinasi laikytis paprotinės kalbinio bendravimo etikos: bendraujant išklaudyti ir išgirsti. Tyrinėja tautinius rūbus, juostas, analizuoja gyvenamųjų namų, trobų, klėčių, ūkinių pastatų autentiškumą. Susipažįsta su ornamentika, keraminiais dirbiniais.</p> <p>Atpasakoja girdėtas pasakas, sakmes, legendas, kuria savas pasakas, istorijas, įveda naujus veikėjus, juos pakeičia ir kt. Turtina bendravimo su savo artimaisiais patirtį.</p>	<p>atvirukai, leidiniai, enciklopedijos, tautodailės rinkiniai, pasakų, dainų, lopšinių įrašai, paveikslai, šeimos nuotraukos, informacinės komunikacinės technologijos.</p>
14.5.	Meninė raiška	<p>Klausydamiesi įvairių tautosakos žanrų mokosi suvokti ir pajusti jų grožį ir vertę, malonumą juos atlikti, improvizuoti, kurti. Žaidžia ratelius, dalyvauja tradicinėse metų šventėse. Pajaučia kalendorinių švenčių, savo krašto papročių, dainų, ratelių, žaidimų savitumą, autentiškumą. Ugdosi vaizduotės polėkį klausydami pasakiškų, mistinių istorijų. Perteikia senovinę dvasinę kultūrą, reiškia savo jausmus, patyrimą. Susipažįsta su liaudies meno, tautodailės dirbiniais (molinais, mediniais žaislais, moliniais ir mediniais instrumentais, švilpynėmis), kuria vaidybinius siužetus, žaidimus, pasakojimus. Puošia aplinką savo padarytais autentiškais darbais, įgytus raiškos</p>	<p>Muzikiniai instrumentai: švilpynės, dūdelės, akmenukai, būgneliai, barškučiai, Joniškietiškos kanklės; mediniai žirgeliai, darbeliai iš šiaudų, pagamintos lėlės, gamtinė medžiaga, akvarelė, plastilinas, molis, smėlis, šviesos stalai, išvykos į Joniškių krepšinio ir Joniškių istorijos ir kultūros muziejus, lietuvių liaudies pasakų inscenizacija, informacinės komunikacinės technologijos.</p>

		gebėjimus panaudoja savo spektakliuose, šventėse ir kt.	
--	--	---	--

15. Vykdamą programą bus taikomi metodai: stebėjimas, pokalbis, demonstravimas, aiškinimas, aptarimas, vertinimas, pasakojimas, ekskursijos už įstaigos ribų, vaidybiniai elementai, žaidimai, liaudies muzikos klausymas ir panaudojimas, ugdytinių ir jų šeimos narių vakarėjimai.

V SKYRIUS PASIEKIMAI AR LAUKIAMAI REZULTATAI

16. Įgyvendinus programą bus:

16.1. tobulinami ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų asmeniniai gebėjimai ir tenkinami jų saviraiškos ir kūrybiškumo poreikiai;

16.2. perduodamos etnokultūros vertybės ir nuostatos;

16.3. dalyvaujama ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų kūrybinės raiškos festivaliuose, konkursuose;

16.4. organizuojamos etnokultūrinės veiklos, vedamos vakaronės, kalendorinės šventės;

16.5. organizuojamos išvykos į Jonišio krepšinio muziejų, į Jonišio istorijos ir kultūros muziejų, į Jonišio miesto parką, į poilsio zoną;

16.6. vykdoma gerosios patirties sklaida.

PRITARTA

Joniškio vaikų lopšelio-darželio „Saulutė“

Pedagogų tarybos posėdžio

2021 m. gegužės 18 d. protokolo Nr. PP1-7 nutarimu

METODINIŲ PRIEMONIŲ, LITERATŪROS, ŠALTINIŲ IR NAUDINGŲ NUORODŲ SĄRAŠAS

Metodinės priemonės

1. Bakūnaitė J. *Auginu gyvybės medį* (Humanitarinio vaikų ugdymo programa). Vilnius, 1998.
2. Bareikytė A. *Metų knygelė: tautosakos pradžiamokslis*. Vilnius: Regnum fondas, 1997.
3. Čepienė L, Seliukaitė I. *Mokyklinė kraštotyra* (Nuorodos mokyklinei kraštotyrai organizuoti, medžiagai kaupti). Vilnius, 1996.
4. *Dūkšto apylinkių tekstai* (mokomoji knyga). Sudarė V. Kardelis. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2010 [su CD].
5. *Gyvenamosios vietovės istorija*. Patarimai pedagogams ir mokiniam, pradedantiems tyrinėti paveldą. Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2009.
6. Klimka L., Kazlauskas R., Lazdauskaitė Ž. *Po tėviškės dangum*. Sudarytoja O. Verseckienė. Vilnius: Lietuvos pedagogų kvalifikacijos institutas, 1997.
7. *Kompiuterinis žodynas „Lietuvių tarmės. I dalis“* (Žmogaus gyvenamosios aplinkos ir pastatų pavadinimai). Prieiga internete <http://www.emokykla.lt/cd/tarmes/Tarmes/Index.htm>.
8. *Lietuvių etninė kultūra. Augalija etninėje kultūroje*. Mokomoji priemonė [CD]. Vilnius, Elektroninės leidybos namai, 2005. Prieiga internete <http://mkp.emokykla.lt/etnine2/?id=51>.
9. *Lietuvių etninė kultūra. Gyvūnijų pasaulis etninėje kultūroje*. Mokomoji priemonė [CD]. Vilnius, Elektroninės leidybos namai, 2004. Prieiga internete <http://mkp.emokykla.lt/etnine/>.
10. *Lietuvių etninė kultūra. Namai etninėje kultūroje*. Mokomoji priemonė [CD]. Vilnius, Elektroninės leidybos namai, 2007. Prieiga internete <http://mkp.emokykla.lt/etnine3/?id=6>.
11. *Lietuvių etninės kultūros vertybės*. Aktyvus mokymas(is). Mokomoji kompiuterinė priemonė [CD]. Projekto vadovė Ona Verseckienė. Vilnius: Elektroninės leidybos namai, 2007.
12. *Metų ratas. Kalendorinių švenčių muzikinis folkloras ir papročiai*. Sud. Daiva Vyčiniene. Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2008 [DVD].
13. *Mielagėnų apylinkių tekstai* (mokomoji knyga). Sudarė V. Kardelis. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2006 [su CD-ROM].
14. *Mokytojų lietuvių etninės kultūros kompetencijų tobulinimas* (Etninės kultūros kvalifikacijų tobulinimo programos). Tumėnas V. Simbolika lietuvių liaudies dailėje ir tautosakoje; Urbutienė D. Informacinių technologijų panaudojimas etninės kultūros ugdyme; Bezarienė Z., Lubienė J. Kritinis mąstymas, savarankiškas mokymasis. Vilnius: ŠMM, PPRC, 2008.
15. *Po ažuolo šakom: į pagalbą etninės kultūros mokytojui*. Parengė R. Barniškienė. Ukmergė: Valdo
16. *Senovinis kalendorius mažiesiems. Rudenėlis. Žiemužė. Pavasarėlis. Vasarėlė*. Sudarė G. Germanienė. Vilnius, 1993.
17. *Skaitmeninė mokymo priemonių aprašų saugykla*. Prieiga internete http://lom.emokykla.lt/public/objects_by_subjects.php?subject=135&order_by=modified&page=.
18. *Tautos kilmė* (iš knygų serijos moksleiviams LIETUVA), Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas. Prieiga internete <http://www.musicalia.lt/meli/index2.htm>.
19. Tolvaišienė E. *Aukime su saulute*. Vilnius: Presvika, 2003.
20. Etninės kultūros ugdymo metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams. Prieiga internete: <https://ekgt.lt/svarbu/etnine-kultura-mokykloje/>